

בבית המשפט העליון

רע"א 3127/16

לפני: כבוד השופט נ' סולברג

המבקשים: 1. עמיר עובדיה
2. עמיר משה
3. עמיר עצמון

נגד

המשיבים: 1. יואלי אורי
2. חברת אורי יואלי בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בת"א 28078-01-16 מיום 31.3.2016 שניתנה על-ידי סגן הנשיא מ' דרורי

בשם המבקשים: עו"ד קובי בן צבי

בשם המשיבים: עו"ד איל ויטנברג

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (סגן הנשיא מ' דרורי) בת"א 28078-01-16 מיום 31.3.2016, במסגרתה נדחתה בקשת המבקשים למתן צו מניעה זמני, שימנע דיספוזיציה במקרקעין שבמוקד הסכסוך בין הצדדים; ועמה – בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה.

רקע

2. המבקשים הגישו תביעה נגד המשיבים, שעיקרה סעד הצהרתי שיורה על בטלותם של פסקי דין שניתנו בעבר בנוגע לחלוקת מקרקעין המצויות במחלוקת בין הצדדים (ת"א 1194/96, וערעור עליו, ע"א 1007/00) בשל כך שניתנו על בסיס נתונים לא נכונים הנגועים בתרמית. בכתב ההגנה של המשיבים נטען כי לא יתכן לבטל פסקי

דין שניתנו לפני למעלה מחמש עשרה שנים, ובעיקר – לא ניתן לבטל עסקאות שנעשו מכוחם של פסקי דין אלו.

3. המבקשים הגישו בקשה למתן צו מניעה זמני, שימנע מן המשיבים לבצע דיספוזיציה במקרקעין שבמחלוקת. מתשובת המשיבים עלה כי מאז שניתנו פסקי הדין חלו שינויים במעמד המקרקעין. לגבי חלקה אחת (חלקה 25 בגוש 29541) צוין כי היא נרשמה על שם המשיב 1 והמבקש 3, ביחס של שני שלישי לראשון ושליש לשני. לגבי חלקה זו התנהל משפט פירוק שיתוף (ת"א 3346/01) ובפסק דין שניתן ביום 18.2.2015 נקבע כי פירוק השיתוף יעשה באופן של מכירת המקרקעין כמקשה אחת, ולשם כך מוננו כונסי נכסים. על פסק הדין ערער המבקש 3 בבקשה זו וערעורו נדחה. על כך הוגשה בקשת רשות ערעור לבית משפט זה, והיא תלויה ועומדת, אך לא ניתנה החלטה על עיכוב ביצוע. ביום 10.2.2016 בוצעה התמחרות לרכישת הקרקע, וברכישה זכתה קרן ההשקעות ריאליטי (להלן: ריאליטי), שלא צורפה כמשיבה לבקשה למתן צו המניעה הזמני (כמו גם לבקשה שלפני). הסכום הסופי שהוצע עבור המקרקעין עומד על 20,050,000 ₪. ביום 10.3.2016 (לאחר הגשת הבקשה ולפני מתן ההחלטה), אישר בית המשפט של פירוק השיתוף את העסקה עם ריאליטי.

4. במסגרת הבקשה למתן צו מניעה זמני לא הוזכר במפורש הליך ההתמחרות, לא הוזכרה הרוכשת ריאליטי, ולא סכום הרכישה. בית המשפט המחוזי ראה התנהלות זו בחומרה. בית המשפט ציין, כי אילו היו נתונים אלו לפניו, לא היה נותן צו ארעי כפי שניתן, ובוודאי שלא היה עושה כן ללא ערבויות כספיות משמעותיות.

5. בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה למתן צו מניעה זמני. נקבע כי בנסיבות הקיימות, כאשר בוצעה עסקה כדין ובאישור בית המשפט המוסמך, אין להעלות על הדעת ליתן צו מניעה המונע את המשך המכירה. במצב זה נוטה מאזן הנוחות באופן מובהק לטובת המשיבים, מה גם שסיכויי ההליך בתיק העיקרי נמוכים עד מאד.

6. בשולי ההחלטה דן בית המשפט המחוזי בשאלת הוצאות המשפט. בית המשפט ציין כי שאל את הצדדים מהו הסכום הריאלי שהוציאו במסגרת הבקשה, אך משלא קיבל מידע קונקרטי, הושאר הדבר לשיקול דעתו. בית המשפט קבע אפוא כי המבקשים ישאו ביחד ולחוד בהוצאות המשיבים בסך של 100,000 ₪ בתוספת מע"מ, ובהוצאות ריאליטי בסך של 100,000 ₪ בתוספת מע"מ. ברם, אם עד ליום 22.5.2016 יודיע ב"כ המבקשים בכתב, כי הוא מסכים לכך שהתביעה תידחה, יומרו הסכומים

הללו ל-25% מהם, כלומר: ישולמו 25,000 ₪ למשיבים בתוספת מע"מ, וסכום זהה לריאליטי.

7. על ההחלטה הוגשה בקשת רשות הערעור שלפני, ועמה נכרכה בקשה לעיכוב ביצוע. אעיר, כי המבקשים נקטו תחילה בהליך של ערעור בזכות, וזאת בשל הטענה שההחלטה הנוגעת לפסיקת ההוצאות משמעה החלטה שנועדה לסיים את ההתדיינות בתובענה כולה, ומשכך מדובר בפסק דין שיש עליו ערעור בזכות. אולם, בהחלטתי מיום 14.4.2016 דחיתי טענה זו והוריתי למזכירות בית המשפט לסווג את ההליך כבקשת רשות ערעור אזרחי.

בקשת רשות הערעור

8. בקשת רשות הערעור מונה ומפרטת מספר רב של שגגות עובדתיות שבהן שגה לפי הנטען בית המשפט המחוזי; לגופו של עניין, נטען כי יש ליתן את צו המניעה כאמור, הן בשל מאזן הנוחות, הן בשל סיכויי ההליך. ראשית, צוין כי הבקשה התייחסה לשתי חלקות – חלקה 25 וחלקה 28 בגוש 29541 – ואילו החלטת בית המשפט המחוזי מבוססת כל כולה על מצב העניינים הנוגע לחלקה 25. אין בהחלטה כל הנמקה מדוע לא יינתן הצו לכל הפחות כלפי חלקה 28.

9. גם לגבי חלקה 25 נטען כי מאזן הנוחות נוטה לטובת המבקשים. לעניין זה נטענו טענות בנוגע לתוקף האישור שניתן למכירת החלקה בבית משפט השלום; נטען כי קיים סטאטוס קוו הולך ונמשך מזה 20 שנים בנוגע למקרקעין, המצדיק את מתן הצו; כי הרוכשת ריאליטי מודעת להליכים המשפטיים הנוגעים למקרקעין, והיא לוקחת את הסיכונים על עצמה; כי מדובר בחלקה חקלאית שלא ניתן כעת לבנות בה דבר; שבעלותו של המשיב 1 במקרקעין אינה תקפה כלל; ושהליך ההתמחרות שהתקיים בנוגע לחלקה נעשה במסגרת קנוניה, בחוסר תום לב ובניגוד עניינים; ודינו בטלות.

10. באשר לסיכויי ההליך, נטען כי שגה בית המשפט המחוזי בכך שלא ברר כלל את הראיות והתצהירים הנוגעים לבקשה למתן צו המניעה הזמני, לא התיר את חקירת המצהירים, וחלף זאת הסתפק בהצגת שאלות שונות למבקשים. לגופו של עניין, למבקשים תשתית עובדתית איתנה הנוגעת לתרמית שעל בסיסה ניתנו פסקי הדין, ונטען כי המשיבים בתשובתם לבקשה למתן הצו – לא השיבו כדבעי על הטענות שנטענו בבקשה ואין להם קו הגנה מספק.

11. בנוסף, נטען כי החלטתו של בית המשפט המחוזי בעניין הוצאות המשפט אינה יכולה לעמוד, שכן אין מקום לקשור את בירור התובענה לגופה עם הוצאות שנפסקו בהליך של סעד זמני, ולהעמיד למבקשים 'ברירת קנס' בדמות תשלום של הוצאות בסכום גבוה במיוחד, בסך 200,000 ₪ ועוד מע"מ, בכדי שהתובענה תמשיך להתברר.

12. יחד עם בקשת רשות הערעור, הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה במעמד צד אחד; לא ראיתי לנכון להעתר לבקשה במעמד צד אחד, וביקשתי את תשובת המשיבים לבקשה לעיכוב ביצוע. לאחר שהתקבלה התשובה, ביקשתי מן המשיבים להשיב גם לטענות בנוגע לפסיקת ההוצאות.

עמדת המשיבים

13. כתשובתם, טענו המשיבים כי כל מהותה של התובענה דנן היא לעכב את מימוש פסק הדין החלוט שניתן בהליך של פירוק השיתוף. מן התיאור העובדתי של המשיבים עולה כי המרחק בינו ובין התיאור העובדתי של המבקשים – רב ביותר, וממילא משפיע הדבר על שאלת סיכויי ההליך, שלטענתם הם קלושים ביותר. המשיבים טוענים כי די בכך שבתובענה מבוקש לבטל פסקי דין שניתנו לפני שנים רבות, על בסיס טענת מרמה שהרף הראיתי להוכחתה גבוה מן הרגיל במשפט האזרחי, תוך שקיים כעת רישום במקרקעין המהווה ראיה חותכת לתוכנו – כדי להראות שסיכויי ההליך קלושים ביותר. במצב דברים זה, לא היה צורך בחקירת המצהירים בכדי לעמוד על סיכויי ההליך.

14. באשר למאזן הנוחות, הרי שהוא נוטה באופן מובהק לטובת המשיבים. המשיבים פעלו למכירת המקרקעין, וכעת מוצע עבורם סך שלמעלה מעשרים מיליון ₪; מתן הצו הזמני עלול להוביל לנסיגת המציעה. מדובר בנוזק כבד, במיוחד שעה שהערכות השמאי לגבי שווי הקרקע היו נמוכות באופן ניכר. לעומת זאת, אין חשש לנזק ממשי למבקשים, שלכל היותר אם יזכו בתביעתם יוכלו לקבל פיצוי כספי מן המשיבים. אין מדובר במקרקעין שיש למבקשים זיקה כלשהי אליהם מעבר לזיקה עסקית, וככל שיזכו בתביעתם, יפוצו על כך בכסף. עוד הוער, כי למבקש 3 מגיע שלישי מן הסכום הנ"ל במסגרת פירוק השיתוף, וקשה לראות כיצד יגרם לו נזק אם יקבל סכום זה, כאשר לטענתו שווי הקרקע כולה אינו עולה על חמישה מיליון ₪.

15. ולבסוף, יש לדחות את הבקשה בשל חוסר ניקיון כפיהם של המבקשים. ראשית, התובענה והבקשה הוגשו בשיהוי ניכר; לעמדת המשיבים מדובר בתביעה שהתיישנה, אך גם בלאו הכי הוגשה בשיהוי שדי בו כדי לדחות את הבקשה לסעד זמני.

שנית, כפי שעולה מהחלטת בית המשפט המחוזי, המבקשים הסתירו פרטים מהותיים מבית המשפט, ואף גרמו לו להוציא צו ארעי שלדבריו לא היה מוציא אילו ידע את העובדות לאשורן. גם בכך די כדי לדחות את הבקשה.

16. בשולי הדברים התייחסו המשיבים למעמד חלקה 28, וציינו כי עניינה מצוי בהליך אחר של פירוק שיתוף המתנהל בבית משפט השלום, ובו כבר ניתנה החלטה שיש לפרק את השיתוף, מבלי שהוכרע עדיין כיצד. ברם, מדובר בחלקה שבה שוכנת תחנת דלק, ומשכך אין אפשרות לבצע בה חלוקה בעין, וברור שיש למכור את החלקה, אשר רוב הסיכויים שתניב רווחים גבוהים אף מזו שהניבה חלקה 25. במצב דברים זה, אין ליתן צו מניעה רק על סמך התובענה דנן לביטול פסקי הדין.

17. באשר לפסיקת הוצאות המשפט, טענו המשיבים כי אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בסכום ההוצאות שנפסק, וכי בנסיבות העניין הסכום של 100,000 ₪ שנפסק עבור המשיבים, ועוד 100,000 ₪ עבור ריאליטי, הוא סביר והגיוני. מדובר בבקשה שהוגשה תוך הטעית בית המשפט, שבעקבותיה ניתן צו מניעה זמני, כאשר מאזן הנוחות נוטה באופן מובהק לטובת המשיבים. ההליך כולו חסר סיכוי, והמבקשים מנסים את מזלם בכל דרך אפשרית על מנת למנוע את מכירת הקרקע לריאליטי. עסקת המכר היא בשווי שלמעלה מעשרים מיליון ₪, והמשיבים זכאים לשני שלישי ממנו. זהו סכום גבוה ביותר, וההגנה עליו מצדיקה תשלום הוצאות בסך 100,000 ₪. ממילא, אין יסוד לטענה כי מדובר בהוצאות עונשיות, או בניסיון ללחוץ על המבקשים לחזור בהם מן התביעה. הצעת בית המשפט אך עושה חסד עם המבקשים, ותו לא.

דיון והכרעה

18. לאחר שעיינתי בבקשה ובתשובת המשיבים, ושקלתי את הטענות מזה ומזה, הגעתי לכלל מסקנה כי דין בקשת רשות הערעור – להידחות.

19. כידוע, כלל נקוט בידינו, כי אין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית בנוגע למתן סעד זמני, למעט במקרים חריגים (רע"א 5841/11 אקסלרוד נ' בנק מזרחי, פסקה 23 וההפניות שם (20.9.2011) (להלן: עניין אקסלרוד)); ענייננו אינו בא בגדרי אותם החריגים.

20. תקנה 362 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: התקנות) קובעת את השיקולים שבבסיס החלטה על אודות מתן סעד זמני. שני השיקולים המרכזיים הם סיכויי ההליך מצד אחד, ומאזן הנוחות שבין הצדדים מצד שני; ובין שני שיקולים אלו

מתקיימים יחסים של מקבילית כוחות, במובן זה שככל שמאזן הנוחות נוטה לטובת המבקש באופן מובהק יותר, כך יפחת הצורך שסיכויי ההליך יהיו גבוהים, ולהפך (עניין אקסלרוד, פסקה 24 וההפניות שם). שיקול שלישי הוא שיקול שביושר, "אם הבקשה הוגשה בתום לב ומתן הסעד צודק וראוי בנסיבות העניין" (תקנה 362(ב)(2) לתקנות; וראו אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי 864 (מהדורה שתיים עשרה, 2015)).

21. בענייננו, התבססה החלטת בית המשפט המחוזי בעיקר על מאזן הנוחות ועל שיקולים שביושר. נקבע, ובצדק, כי מאזן הנוחות נוטה באופן מובהק לטובת המשיבים, המצויים בשלבים סופיים של גיבוש עסקת מכר בסכום כסף בשיעור גבוה במיוחד, ואשר אושרה על-ידי בית המשפט של פירוק השיתוף. מתן צו המניעה עלול לסכל את העסקה, ולגרום למשיבים הפסדים ניכרים. לעומת זאת, אם לא ינתן הצו יוכלו המבקשים לתבוע פיצוי עבור חלקם במקרקעין; מה גם, שלשיטת המבקשים עצמם, שווי הקרקע כולה פחות משליש הסכום המוצע עליה כעת, שיועבר לידי המבקש 3.

22. במצב דברים זה, כאשר מאזן הנוחות נוטה במובהק לטובת המשיבים, די להיווכח באופי התביעה ולראות שסיכוייה נמוכים על פניהם, מבלי לנהל הליך ראייתי בעניין, בכדי לדחות את הבקשה. אכן, תובענה לביטול פסקי דין שניתנו לפני שנים רבות, סיכוייה אינם גבוהים על פניה. בחינת סיכויי ההליך נעשית, כידוע, באופן לכאורי – ודי במבט לכאורי זה על מנת להיווכח שבנסיבות העניין אין הצדקה למתן הסעד הזמני.

23. זאת ועוד: כידוע, על מנת להעתר לבקשת סעד זמני לתקופת הערעור נדרש המבקש לעמוד בנטל מוגבר, מכיוון שבשלב זה כבר ניתנה הכרעה שיפוטית בעניין, וחזקה עליה כי היא נכונה (ע"א 64/16 נג'אר נ' עזבון בכרייה, פסקה 15 והאסמכתאות שם (11.2.2016)). על אחת כמה וכמה בנדון דידן, כשכבר ניתנו הכרעות שיפוטיות הן בהליכים שהתקיימו לפני שנים רבות, הן בהליך של פירוק השיתוף שהתקיים זה עתה, ואשר אותן מבוקש לתקוף. חזקה כי החלטות אלו נכונות, והנטל המוטל על המבקשים הוא אפוא נטל כבד מאוד; נטל שהמבקשים לא עמדו בו.

24. שיקול נוסף שבגיננו דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה הוא חוסר ניקיון הכפיים של המבקשים. נקבע, כי הללו הטעו את בית המשפט וכי אילו היו מובאים לפניו מלוא הנתונים – לא היה מורה על צו ארעי לטובת המבקשים, לבטח לא מבלעדי ערבויות כספיות הולמות. לא זו בלבד, אלא שריאליטי לא צורפה לבקשה – וגם בהליך

זה איננה מצורפת. אינני רואה מקום לסטות מקביעה זו, ואף בה יש כדי להצדיק את דחיית הבקשה כולה, בנוגע לכלל החלקות.

25. לבסוף, אתייחס לסוגיית פסיקת ההוצאות. ראשית, ספק בעיני אם יש מקום לדון בעניין, וזאת לאור הוראת סעיף 1(8) לצו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא תינתן בהן רשות ערעור), התשס"ט-2009, הקובעת כי לא תינתן רשות ערעור על "החלטה בעניין הטלת הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין ושיעורם, למעט אם ניתנה לאחר מתן פסק הדין ואינה נבלעת בו". בהתאם להוראות הצו, אין בידי ליתן רשות ערעור בשלב זה, בכל הנוגע לטענות על עצם הטלת ההוצאות ועל שיעורם; יחד עם זאת, נדמה לכאורה שאין לפרש את הצו כחל על החלטה דנן, בכל הנוגע למנגנון הייחודי שאותו קבע בית המשפט, לעניין התניית הקטנת שיעור ההוצאות בדחיית התובענה, החלטה שעלולה לגרור פגיעה בזכות הגישה של המבקשים לערכאות (השוו: רע"א 3400/15 באבי נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (27.8.2015)). מכל מקום, משלא טענו הצדדים בנוגע לתחולת הצו, אדון בשאלה לגופה.

26. בנסיבות המתוארות – הן בנוגע לשווי העסקה, הן בנוגע להפסד הצפוי למשיבים ממתן הצו, הן בנוגע להתנהלותם הדיונית של המבקשים – אינני יכול לקבוע באופן חד-משמעי כי סכום ההוצאות שנפסק אינו סביר כשלעצמו. בהקשר זה נזכור כי אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בשאלה זו, התלויה במידה רבה בהיכרות בלתי אמצעית עם הצדדים ועם המכלול (ראו למשל: רע"א 6568/05 כץ נ' כץ, פסקה ג(1) (17.8.2005)). משזהו מצב הדברים, אין בידי לקבוע כי נפל פגם בהצעת בית המשפט לפיה יופחתו ההוצאות ככל שהמבקשים יואילו להסכים לדחיית התביעה. המבקשים רשאים לעמוד על תביעתם ולשלם את מלוא סכום ההוצאות שנפסק; והם רשאים גם לקבל את הצעת בית המשפט, שניתנה בשים לב לתפיסתו בדבר התוחלת שבקיום ההליך ובדבר החסכון הכספי לכלל הצדדים שיתכן ויצמח מהצעתו. "מעשה של יום ביומו שבית המשפט ממליץ מנימוקים ומטעמים שונים לתובע למשוך את תביעתו ללא צו להוצאות ואין ערכאת הערעור נוהגת להתערב בכגון דא" (רע"א 10242/09 עו"ד בלטר נ' מוזר, פסקה 6 (2.2.2011)); כזו, אף ההצעה שלפנינו היא לגיטימית, ואין ערכאת הערעור נוהגת להתערב בשכמותה.

27. יחד עם זאת, אעיר כי אילו שוכנעתי שבית המשפט המחוזי הטיל על המבקשים הוצאות עונשיות והציב בפניהם אולטימטום שלפיו רק אם יסכימו לדחיית התובענה יבוטל העונש – או אז הייתי דן בבקשה כבערעור, וכנראה שהייתי נעתר לו בעניין זה. זאת, משום שמטרת ההוצאות היא למלא את חסרון הכיס של בעל הדין אשר

נגרם לו עקב ההליך המשפטי, ולא להעניש את הצד שכנגד על התנהלותו, או לכפות עליו לוותר על התובענה שהגיש (רע"א 6793/08 לואר בע"מ נ' משולם לוינשטיין הנדסה וקבלנות בע"מ, פסקה 19 (28.6.2009)). ככל שסבור בית המשפט כי התביעה שלפניו נעדרת בסיס וכי היא עלולה לגרום להוצאות כספיות רבות עבור הנתבע, קיים לרשותו מגוון של כלים אחרים, כגון דחיית התביעה על הסף או הטלת ערובה על התובע לתשלום הוצאותיו של הנתבע (לפי תקנה 519 לתקנות). ברם, הטלת הוצאות עונשיות במסגרת הליך של סעד זמני, מתוך קביעה כי הללו יופחתו לאחר הסכמה לדחיית התובענה העיקרית – אינה הכלי הראוי לכך. כאמור, לא שוכנעתי בשלב זה כי זוהי הסיטואציה שלפני, ועל כן איני נעתר לבקשה.

28. לבסוף: למותר לציין כי סוגיית ההוצאות תישקל על-ידי בית המשפט בסיומו של ההליך כולו, ובמסגרת זו ינתן מן הסתם משקל לסכום ההוצאות שנפסק בהחלטה דנא. מעבר לכך, זכותם של המבקשים כמובן שמורה להם לערער על גובה ההוצאות במסגרת ערעור על פסק הדין הסופי, כאשר זה יינתן. בנסיבות אלו ולאור האמור נדחית הבקשה גם בנוגע להיבט של פסיקת הוצאות משפט.

29. סוף דבר – הבקשה נדחית; המבקשים ישאו בהוצאות המשיבים בסך של 10,000 ₪.

ניתנה היום, כ"ד באייר התשע"ו (1.6.2016).

ש ו פ ט